
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.3.4>

В. А. Медяник

кандидат політичних наук,
доцент кафедри загально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ МЕТОДІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті здійснено аналіз поняття «методу» в науці адміністративного права. Визначено, що в науці також по різному вживають поняття «метод», а саме у розумінні «метод адміністративного права», «методи адміністративно-правового регулювання», «методи управління», «методи діяльності», «методи адміністрування» тощо. З'ясовано, що методи адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики представляють собою способи, засоби та прийоми втілення її положень у життя. Визначено, що залежно від кола суспільних відносин, від виду управлінських рішень обирається свій, особливий інструментарій – види методів впливу та регулювання. Констатовано, що адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики відбувається завдяки сукупності засобів здійснення управлінських функцій в соціальній сфері, впливу суб'єктів державної політики на її складові, завдяки чому ця політика втілюється в життя.

Теоретично обґрунтовано, що система способів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики – це дії (діяльність), що дають можливість досягти результатів державної соціальної політики. Засоби державної політики – це ті інструменти, сукупність яких дозволяє здійснювати регулюючий вплив на адміністративно-правові відносини у соціальній сфері. Прийоми адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики представляють собою конкретні форми реалізації методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики, які використовуються у реалізації конкретних заходів, у конкретній ситуації. Запропоновано під методами адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики слід розуміти систему прийомів, засобів та способів її практичного здійснення, втілення у життя положень соціальної політики.

Ключові слова: соціальна політика, методи адміністративно-правового регулювання; способи, прийоми та засоби; методи забезпечення; соціальна сфера.

Постановка проблеми. Адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики обумовлює існування різних прийомів, способів практичного втілення її положень у життя. При здійсненні заходів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики її суб'єкти повинні застосовувати певні методи, що дозволятимуть най-

більш ефективно та оптимально здійснити регулюючий вплив на соціальну сферу. Тому роль методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики важко переоцінити, адже від їх правильного обрання та застосування залежить успіх впровадження заходів політики, розвиток галузей соціальної сфери. В цьому сенсі важливим є не лише

метод, але й уміння правильно його обирати і застосовувати. При цьому для кожної галузі соціальної сфери будуть притаманні свої методи адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики. Тому правильне розуміння сутності методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики є актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорію «метод» в адміністративному праві досліджували вчені, в контексті наукових пошуків, які стосувалися стосувалися проблем адміністративно-правового регулювання, методу адміністративного права, адміністративної діяльності тощо. Серед вчених варто виділити таких, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, А.Т. Комзюк, Т.П. Мінка, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Н.Г. Саліщева та інші. Однак щодо сутності поняття «метод», їх системи та видів до цього часу в науці продовжуються вестися дискусії.

Метою статті є дослідження, на підставі аналізу наукових думок та законодавства, методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики з метою формування змісту цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Узагальнено метод являє собою сукупність способів і прийомів здійснення певної діяльності. Метод адміністративного права визначено як сукупність способів, засобів, прийомів, які використовуються законодавцем для забезпечення регулюючої дії норм у галузі адміністративного права [1, с. 73–74].

У науці також по різному вживають поняття «метод», а саме у розумінні «метод адміністративного права», «методи адміністративно-правового регулювання», «методи управління», «методи діяльності», «методи адміністрування» тощо.

Спробуємо узагальнити ці поняття.

Метод управління здебільшого в науці розуміється з позицій способів або засобів досягнення поставлених управлінських цілей, що визначають якісну складову управління. Серед методів державного управління виділяють методи організації і методи діяльності органів управління.

Методи поділяють на загальні, що застосовуються при використанні всіх або основних функцій управління на всіх найважливіших стадіях управлінського процесу, та спеціальні, які застосовуються на окремих стадіях. До загальних відносять переконання і примус, а також методи регулювання, загального керівництва і безпосереднього управління. За механізмом впливу поділяють на адміністративні (методи прямого впливу) та економічні (методи непрямого впливу), за силою впливу – методи видання правових актів та організаційні методи [2, с. 617–618; 3, с. 88].

Найбільш універсальні методи, які використовуються в управлінському процесі, на думку прихильників цієї концепції, є переконання, заохочення і примус.

Що стосуються методу адміністративно-правового регулювання, то тут його пов'язують з предметом правового регулювання, ведучи мову про те, що саме він (метод) залежить від властивостей суспільних відносин. Предметом правового регулювання є різноманітні суспільні відносини, які об'єктивно, завдяки своїй природі можуть піддаватися нормативно-організаційному впливу і вданих соціально-політичних умовах потребують такого впливу, який здійснюється за допомогою юридичних норм і всіх інших юридичних засобів, що утворюють механізм правового регулювання [4, с. 146]. Відповідно метод правового регулювання – це сукупність засобів і способів правового впливу на суспільні відносини [5, с. 254].

Під методами діяльності зазвичай розуміють різноманітні прийоми, засоби, способи досягнення поставлених цілей, вирішення завдань, що виникають у процесі діяльності. У довідковій літературі метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, що підпорядковані вирішенню конкретних завдань [6].

Під методом адміністрування розуміються способи і прийоми цілеспрямованого впливу суб'єктів публічного адміністрування на підставі закріпленої за ними компетенції, у встановлених межах і відповідній формі на підпорядковані їм органи та громадян. Так, серед ознак методів публічного адміністрування називають:

1) є способом впливу виконавчого органу (посадової особи) на підпорядкований орган і громадян;

2) вираження публічного інтересу, керівної ролі держави;

3) засоби досягнення мети;

4) способи організації, прийоми здійснення функцій, що виникають у процесі здійснення спільної діяльності;

5) способи реалізації компетенції [7, с. 228].

Отже, узагальнюючи погляди науковців на поняття «методу» слід зазначити, що вони здебільшого під ним розуміють прийоми, способи, засоби, завдяки яким втілюється у життя управлінське рішення, досягається мета правового регулювання. Залежно від кола суспільних відносин, від виду управлінських рішень обирається свій, особливий інструментарій – види методів впливу та регулювання.

Адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики відбувається завдяки сукупності засобів, способів та прийомів здійснення управлінських функцій в соціальній сфері, впливу суб'єктів державної політики на її складові, завдяки чому ця політика втілюється у життя.

Система способів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики – це дії (діяльність), що дають можливість досягти результатів державної соціальної політики. Засоби державної політики – це ті інструменти, сукупність яких дозволяє здійснювати регулюючий вплив на адміністративно-правові відносини у соціальній сфері. Прийоми адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики представляють собою конкретні форми реалізації методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики, які використовуються у реалізації конкретних заходів, у конкретній ситуації.

Аналізуючи методи державної соціальної політики ми також виокремлюємо загальні і спеціальні. Перші застосовуються у внутрішньоорганізаційній сфері діяльності публічної адміністрації, на стадіях управлінського процесу. До загальних методів ми відносимо організаційно-розпорядчі, правотворчі, економічні, інформаційні, ідеологічні, які можна класифікувати на види.

Спеціальні методи, це ті, які на нашу думку використовуються для здійснення регулюючого впливу на зовнішні об'єкти соціальної сфери. До них можна віднести методи надання пільг, дотацій, допомоги, нарахування пенсій, виплату допомоги, отримання статусу учасника бойових дій тощо.

В контексті предмету нашого дослідження адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики відбувається з використанням загальних методів, які пронизують всю управлінську діяльність органів публічної адміністрації у соціальній сфері. За характером (прийомами) впливу ці методи можуть мати як імперативний характер, так і диспозитивну природу.

Висновок. Отже, під методами адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики слід розуміти систему прийомів, засобів та способів її практичного здійснення, втілення у життя положень соціальної політики.

Методи адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики відображають механізм впровадження її заходів. Зменшення монополії держави у соціальній сфері (демонополізація ринку соціальних послуг, децентралізація влади) призводить до зменшення імперативного (адміністративних) методів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в сторону диспозитивних. Слід обрати оптимальне поєднання цих методів, щоб вони були більш гнучкими та адаптованими до умов розвитку соціальної сфери, оскільки ці методи є взаємозалежними та взаємозумовленими в процесі їх застосування. Тому лише в комплексі можуть створювати ефективну систему способів, прийомів та засобів адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У 2-х т.: Т. 1 Загальна частина / Редкол.: В.Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. 584 с.
2. Юридична енциклопедія: В 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К., Укр.енцикл., 2001. Т. 3. 789 с.

3. Палій Л.Л. Форми та методи адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки в Україні. Дис. док-ра філософ., Запоріжжя, 2020. С. 219.
  4. Алексеев С. С. Теория права / С. С. Алексеев. – М. : БЕК, 1994. – 224 с.
  5. Скакун О. Ф. Теория держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – 2-ге вид. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
  6. Кричун М.О. Методи реєстраційної та дозвільної діяльності державної податкової служби України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2012. С. 266-272.
  7. Адміністративне право: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.
-

Mediandyk V. The concept of methods of administrative and legal support of state social policy

The article analyzes the concept of "method" in the science of administrative law. It is determined that the science also uses the concept of "method" in different ways, namely in the sense of "method of administrative law", "methods of administrative and legal regulation", "methods of management", "methods of activity", "methods of administration" and so on. It was found that the methods of administrative and legal support of state social policy are ways, means and methods of implementing its provisions. It is determined that Depending on the range of public relations, the type of management decisions is chosen, a special tool – the types of methods of influence and regulation. It is stated that the administrative and legal support of the state social policy is due to a set of means of performing managerial functions in the social sphere, the influence of the subjects of state policy on its components, due to which this policy is implemented.

It is theoretically substantiated that the System of ways of administrative and legal support of the state social policy is the actions (activity) giving the chance to reach results of the state social policy. Means of state policy are those tools, the set of which allows to exercise regulatory influence on administrative and legal relations in the social sphere. Methods of administrative and legal support of state social policy are specific forms of implementation of methods of administrative and legal support of state social policy, which are used in the implementation of specific measures in a particular situation. Proposed methods of administrative and legal support of state social policy should be understood as a system of techniques, means and methods of its practical implementation, implementation of social policy provisions.

Key words: *social policy, methods of administrative and legal regulation; methods, techniques and tools; methods of provision; social sphere.*